

KÁLVINISTA SZEMLE

A SZLOVÁKIAI REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ
HIVATALOS LAPJA

LXXXI. évfolyam

1. szám

Komárom, 2010. január

Ára 35 cent

HA VALAKI HALLJA A HANGOM

„Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek: ha valaki meghallja a hangomat, és kinyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorálok, ő pedig énvelem” (Jel 3,20). Ha az evezősök nem figyelnek a vezényszóra, akkor nincs előrehaladás vagy csak nagyon lassan. Ha a beteg nem hallgat az orvosra és nem veszi be az előírt gyógyszert, akkor nem szidhatja az orvost, hogy az nem hat. Ha valaki nem hallja meg az Úr Jézus hangját és nem veszi komolyan tanácsát, útbaigazítását, az könnyen letér a keskeny útról.

Ebben az új esztendőben a mi Urunk a fenti Igével szólít meg minket is, miként annak idején Frígia leggazdagabb városának, Laodiceának a gyülekezetét. Ezzel a kijelentéssel a változás lehetőségét akarta eléjük adni, hogy kikerülhessenek abból az állapotból, amelybe belezuhanak. A gyülekezet ugyanis önelégült volt. Úgy gondolták, hogy ha gazdagok és mindenük megvan, akkor elérték azt, ami jár nekik. Sokszor megtörténik velünk is, hogy betelünk a földi dolgokkal, amelyek lassan átveszik életünk felett az irányítást. Ez a gondolkodás és hozzáállás langyossá teszi életünket. Eltűnik a lángoló hit, amit a kor, amelyben élünk, mindenképpen megkíván.

Viszont az egyház Ura nem akar minket ebben az állapotban hagyni. Nem hagyta a laodiceabelieket sem, hanem zörgetett szívük ajtaján. Amikor Jézus zörget, az azt jelenti, hogy ígényt tart arra, ami az övé. Nevünkön szólít és vár, hogy megnyissuk az ajtót. Való igaz, a világ nagy zűrzavarában nem könnyű Jézusra figyelni. A világ megpróbál befolyásolni, és valljuk meg, nagyon gyakran engedünk is neki, amikor modernsége, felvilágosultsága, toleranciára, egyéni szabadságra hivatkozva megpróbálja életünkbe becsempészni az istentelenséget.

Jézus ezzel a kijelentéssel biztat is bennünket. Van remény arra, hogy kikerüljünk ebből az állapotból, ha már benne vagyunk, vagy ha még nem teljesen, akkor elkerüljük azt. Aki beengedi Őt, azzal Ő vállalja az életközösséget. A Jézussal való közösség nélkül nincs esélyünk arra, hogy egy igazán kíváncsi életet mutassunk fel a világnak. Így alkalmatlanok vagyunk az élet beszédének a továbbadására, és egyéni és közösségi életünk is kárt vall. Vegyük komolyan, amit Jézus mond. Legyen számunkra tekintély Isten igéje, mert abban van az élet. Ez az élet eljött erre a világra, hogy mindeneket újjá tegyen. Urunk az új esztendőben is lehetőséget készít arra, hogy szolgáljunk. Bizakodással tekinthetünk ezért az új napok elé, ha ott a vágyakozás a szívünkben arra, hogy mindent jobban, alázatosabban, nagyobb odafigyeléssel és főként nagyobb tűzzel végezzünk.

Egyházunk Zsinata ezt az esztendőt a misszió esztendejévé tette. Legyen ez az ige és e néhány biztató sor is segítségünkre abban, hogy ne restüljünk meg, ne legyen a szívünk közömbös, hanem buzgólkodjunk mindabban, ami reánk lett bízva. Maradjunk meg a keskeny úton még akkor is, ha azért néha hátrányt is szenvedünk. Ne feledjük: Jézus az ajtó előtt áll. Bármikor eljöhet. De még kaptunk időt, előttünk van ez az esztendő. Bárcsak sokan megnyitnák szolgálatunk által szívük ajtaját Jézus előtt, aki szeretetével mindent újjá tud tenni. A megújult élet minőségi élet – más értékrenddel, más céllal és reménységgel. Adja meg Urunk sokaknak ezt a kegyelmet ebben az esztendőben is!

Fazekas László

Rimaszombat–Hanva Lelkészszentelés is volt a Zsinaton

December 3-án lelkészszentelési istentisztelettel vette kezdetét egyházunk VIII. Zsinatának 2. ülése. Mivel tavaly nem volt lelkészszentelés, a rimaszombati református templomban azokat a lelkipásztorokat szentelték fel, akik 2008-ban, illetve 2009-ben tették le a második lelkészsképesítő vizsgájukat.

Fazekas László püspök az 1Pt 1, 16 alapján megtartott igehirdetésében (lapunk 3. oldalán közöljük – a szerk. megj.) rámutatott: a lelkészszentelés tulajdonképpen egy szimbolikus cselekmény – kifejezése annak, hogy a lelkipásztorok életük odaszánásával kimondták: itt vagyok, Uram, küldj el engem. Lelkészszentelési szolgálatában pedig arra irányította a figyelmet, hogy úgy szolgáljanak a felszentelendő lelkipásztorok, hogy szolgálatuk által majd azokat is megszentelje az Úr, akik közé kibocsáttattak.

A fogadalmat a püspökhelyettesek tetették le a lelkipásztorokkal: **Géresi Róbert** magyarul, **Marián Hamari** pedig szlovákul; ugyanők vették ki az esküt is, szintén két nyelven. Utána az úrasztala körül térdeplő húsz lelkipásztor – (a nevük után illetőségük, illetve szolgálati helyük áll): **A. Kis Béla** (Alistál), **Batta István** (Jóka), **Buza Zsolt** (Komárom), **Drenkó Zoltán** (Barka), **Farkas István** (Beretke), **Ficzere Tamás** (Nyitra), **Gebe László** (Nagybalog), **Pavol Kačkoš** (Vásárhely), **Kiss Miklós** (Örös), **Kozár Péter** (Garany), **Nagy Gábor** (Nagygyé-
(Folytatás a 15. oldalon)

Túrmezei Erzsébet

AZ ÓRA ÜZEN

*Csend van. Csak az óra beszél velem
fenn a falon.*

*Olyan jó lenne az üzenetét
meghallanom.*

*Ó, csak ketyegj sietve, pontosan!
Időt jelezz!
Mondd el, hogy minden könnyes perc lejár,
év vége lesz.*

*Mondd el, hogy múltó, azért drága itt
perc, pillanat,
ameddig az örömhírt szerteszét
vinni szabad.*

*Hirdesd, hogy fenn az örök Isten is
órát figyel
és segítségére jókor érkezik,
nem késik el.*

*Beszélg az otthonról, hol óra már
nem mér időt,
s időtlen szolgálat vár reánk
a trón előtt.*

*Addig, ha ütsz, siettess engem itt
szüntelen,
s ne engedd célokat egy percre sem
felejtetem!*

*Tik-tak! Múlik év, óra, pillanat
és alkalom.
Csend van. Csak az óra beszél velem
fenn a falon.*

Az ÚR színe előtt

Drága Atyám, megvallom Tened, hogy hivatásomban nem dolgoztam olyan hűségesen és szorgalmasan, mint kellett volna, hogy gyakran lusta voltam arra, amit tennem kellett. Bocsásd meg nekem, Uram, ezt a bűnömet, és add kegyelmesen, hogy mostantól a hivatásomban szorgalmasan és hűségesen dolgozzam. Küldd alá az égből bölcsességedet, hogy tudjam, mi tetszik Tened. Úr Jézus, Te magad szólítottál fel minket, hogy menjünk és dolgozzunk a szőlőben, és Te magad jártál elől jó példával, amikor nagy szorgalommal végeztél el a művet, amiért az Atya elküldött Téged. Add meg nekem kegyelmesen, hogy kövessem a Te felhívásodat és példádát. Szentlélek Isten, nyomj el bennem minden könnyelműséget és lustaságot. Segíts nekem, hogy lelkes legyek és örömmel lépkelek hivatásom útjain. Áldd meg munkámat, és igazgasd úgy a szívemet, hogy minden munkám az Isten dicsőségére és felebarátom hasznára legyen, és hogy végül az élet kimerítő munkái után bemehessek az örök békeségbe és örömbbe; a Jézus Krisztusért, én hűséges Megváltómt. **Ámen.**

Johann Gerhard

élet” megbánáshoz vezet. Theodore Roosevelt, Amerika egykori elnöke mondta: „Sokkal jobb merészen nagy tettekre vállalkozni, fényes győzelmekeket elérni, még akkor is, ha át- meg át vannak szöve kudarcra, mint azokhoz a szegény párákhoz tartozni, akik nem is örülnek és nem is szenvednek túlságosan, mert szürke félhomályban élnek, mint akik sem a győzelmet, sem a vereséget nem ismerik.”

Mi lehet a legrosszabb, ami történhet veled, ha mész az álmod után, de nem éred azt el? Maximum ugyanott végezheted, ahol most is vagy. És mi lehet a legjobb dolog, ami történhet? Új területen találhatod magad, élvezheted az új áldásokat, és élheted azt az életet, amit az Úr tervezett el neked!

A 2010-es évre azt kívánom, hogy teljesüljenek az igazi, nagy, Istentől ihletett álmaid!

Dobai Júlia

Istentől ihletett álmok

Mindenkinek van álma. Mi a te álmod? Ha valaki más lehetnél, milyen lennél? Sokan pont azért nem érünk el nagy dolgokat, mert feladjuk, mert valami hiányzik hozzá, mert helytelen vágányra kerülünk, mert eltespedünk, vagy mert egyszerűen csak túl kicsi az álmunk. Pedig csak két dolgot kellene megtenni: megálmodni valamit, aztán megtenni.

Volt már valaha merszed nagyot álmodni, igazán álmodni? Mert ha karnyújtásnyira van, amire vágysz, az nem álom. Ha nem okoz problémát, hogy megtedd, ha semmibe sem kerül, hogy elérd vagy ha egyáltalán nem jelent kockázatot, hogy kipróbáld, akkor az nem álom. Az álmok megváltoztatnak – épp úgy, ahogy a világot is megváltoztatják körülötted.

Az is lehet, hogy a kritizálókra hallgatsz. Emlékszel még József történeté-

re? Nagy álmai voltak, Istentől kapott álmai. És hogy milyen volt bátyjai reakciója? Azt mondták: „Nézzétek, ott jön az álomlátó! Gyertek, öljük meg...” (1Móz 37,19–20a). Azok kritizálják

általában az álmukat követő embereket, akik nem követik a saját álmukat. Te ki-re hallgatsz?

Lehet, hogy félsz nagy álmokat szőni. Nem szeretnél sikertelen lenni. (Senki sem akar az lenni.) De a „biztonságos

„Szentek legyetek, mert én szent vagyok” (1Pt 1,16).

Főtiszteletű zsinati Atyák, nagytiszteletű Esperes Urak, nagytiszteletű Lelkipásztorok, nagytiszteletű felszentelendő Lelkészek, keresztyén Gyülekezet, kedves Testvéreim! A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház VIII. Zsinatának 2. ülését kezdjük meg ezzel az istentisztelettel, amely egyben lelkeszszenelés is.

Amikor októberben Hanván együtt voltunk a csendesnapokon mindazokkal, akik most is itt vannak, sok személyes bizonyoságtétel hangzott el a lelkeszszenelést illetően. Úgy gondolom, hogy a jelen lévő lelkipásztorok számára világos ennek a gyakorlatnak a jelentősége. Most, amikor közvetlenül előtte állunk, az ige még világosabbá teszi a lelkipásztori szolgálat fontosságát és a megszentelt életnek nem elhanyagolható jelentőségét.

„Akkor monddék: Jaj nekem, elvesztem, mivel tisztátalan ajkú vagyok és tisztátalan ajkú nép közt lakom: hisz a királyt, a seregeknek Urát láták szemem!” (Ézs 6,5). Egy csodálatos, magával ragadó jelenet kellős közepébe csöppenünk. Ez egy mennyei történet, amely során a próféta szomorúan döbben rá arra, hogy mennyire bűnös, tisztátalan ajkú és a nép is tisztátalan, akik között lakik.

Érdekes, hogy ez őt addig sohasem zavarta, csak miután szembetalálta magát az Isten dicsőségével, szentségével és tisztaságával. Nemhiába beszél Kálvin is az Isten megismeréséről elsősorban, amit követnie kell önmagunk megismerésének. Amikor ez megtörténik, akkor döbbenünk rá igazán arra, hogy milyen nagy kegyelem az, hogy az élő, szent és igaz Isten reánk bízta igéjének hirdetését. A próféta felkiáltásában – „Jaj nekem, elvesztem...” – érzékelhető az a félelemmel teli önvád is, amely megkérdőjelezi azt, hogy hirdetheti-e olyan valaki az igét, aki önmaga tisztátalan.

Senki sem lehetne erre a feladatra méltó, ha Isten kegyelme nem tenné őt alkalmassá erre. Semmiféle emberi bölcsességgel, ékesszólással nem lehet megszerezni azt a tekintélyt, amely a teremő igében van akkor, ha hűen tolmácsoljuk, ahogy Isten akarja. Itt Ézsaiás sem a saját maga lángjából él, hanem a nyelve az oltárról vett tűztől megtisztul, s így képessé válik arra,

LEGYETEK MEGSZENTELETEK!

hogy az Isten beszédét ne keverje az emberi okoskodással és gyarlósággal. Ne akarja csak a jó és szép dolgokat elmondani. Csak így lehet ajándék az igehirdetés. De vegyük figyelembe azt is, hogy milyen nagy dolog kimondani az igazságot! Egyformán hirdetni Isten szeretetét és egyben ítéletét – kivétel nélkül mindenkinek.

Teológus koromban a hébertanárunk (aki egyben a metodista egyház lelké-

mert talán még majd nekem is felróják. Sokszor megtörténik, hogy az igehirdető bűne a Sátán beszédét kiáltja a mindennapok cselekedeteinek lenyűgöző nyelvén. Ezért csak az lehet igehirdető, akit az Isten tüzes szénével illett. Aki eljutott addig, hogy ledobja magáról bűnös természetét és elégeti azt az Isten oltárán a megbánás által.

A lelkeszszenelés tulajdonképpen egy szimbolikus cselekmény. Kifejezé-

A felszentelendő lelkipásztorok egy része. (Molnár Sándor felvételei)

se is volt) egy állami hivatali betöltőre vonatkozó temetésén azt mondta, hogy bárkik is vagyunk az életben, mindannyian ugyanazon helyre kerülünk, ugyanazon ítélet alá esünk. E miatt a kijelentés miatt áthelyezték őt egy másik gyülekezetbe, ahonnan nehezebb volt a

se annak, hogy életetek odaszánása által kimondtatók: itt vagyok, Uram, küldj el engem! Mennyire égtetek el? Mennyire égett ki életetekből mindaz, ami nem Istentől van? Csak olyan mértékben tudtok világítani, életeteket őszintén odaszánni, Isten igéjét hűsége-

sen hirdetni! Ezért fontos a szentté létele, mert szent az, aki elhívott és küld a szolgálatra.

Amikor az esperes testvérekkel együtt egy-egy igével megáldunk majd benneteket, azt kívánjuk, hogy legyetek megszentelvek – különválasztva Isten elhívása által arra, hogy az ő igéje szóljon általatok, és ne legyen semmi akadály a annak,

Fazekas László püspök kézrátétellel áldást ad

bejárása Prágába. Pedig egy az ige, amely egyformán érvényes mindenkire. Ezt nem lehet szépíteni, sem megmáskítani. A nagy felelősség: úgy szólni az igét, ahogy azt az Isten üzeni.

Mit érdemel az, aki úgy szólja az Isten igéjét, hogy annak igazi értelmét megsemmisíti? Megtörténhet ez akkor, ha saját bűnünk ellene áll az igének és leállít a szólásban: nem szólok erről,

hogy hamisítatlanul, tisztán és erővel eljusson mindazokhoz, akik őszintén örömmel örvendeznek az Isten üzenetének. **Ámen.**

Fazekas László

(Elhangzott 2009. december 3-án a rimaszombati református templomban a zsinati ülés nyitó istentiszteletén megtartott lelkeszszenelés alkalmával.)

A második világháború befejezése után az otthonlanságból származó éhezések, megfázások és a lerombolt Timótheus könyvesbolt újraindításával kapcsolatban kifejtett megfeszített munkák súlyosan lerontották az egészséget. Tüdőbetegséggel betegállományba kerültem. Istennek legyen hála, a komáromi árvaház újra befogadott, és biztosította a nyugodt pihenésemet és ellátásomat. Az állandó hőemelkedés és étvágytalanság jelezte, hogy a baj gondos odafigyelést és ápolást kíván. Én ezt akkor Isten próbatételének tartottam. Bizakodtam Isten kegyelmében, gyógyító erejében és abban, hogy újabb feladatokra akar ezzel felkészíteni. Tudtam, hogy a hitnek erős próbáját kell kiállnom. Voltak pillanatok, amikor reménytelennek láttam a jövőmet, de az árvaház imádkozó közösségének az ereje átlendített a csüggedésen.

Különösen sokat jelentett számomra az az aranymondás, amit Csukás Zsigmond lelkipásztor Pozsonyból 1946. június 16-án írt levelében küldött: „Mert veled vagyok én, azt mondja az Úr, hogy megtartalak téged...” (Jer 30,11a). A legszomorúbb akkor voltam, amikor kezelőorvosom váratlanul, még betegen egészségesnek ítélte. Ezután főorvosi felülvizsgálatra mentem, ahol az újabb tüdőlelet megmutatta a még meglevő foltot a tüdőmön, ezért tüdőszanatóriumba utaltak Stószfürdőbe. Ez viszont teljességgel reménytelennek tűnt, mert akkor a jogfosztott magyaroknak még a gyógyuláshoz, a szanatóriumi kezeléshez sem volt joguk. Isten azonban közbeszólt. Bebizonnyította, hogy Ő a világ ura. Könyörgésünket meghallgatta, és csodálatosan cselekedett: 1947 februárjában mégis megkaptam a beutalót.

A szanatórium gyönyörű helyen volt, tágas, szép kétszemélyes szobákkal, jó fűtéssel. Az állandóan nyitott ablakokon át erős magaslati levegő áramlott be a szobába. A szomorú csak az volt, hogy a falakon levő táblák nagy betűkkel hirdették: „Nehovorte po nemecky, po maďarsky!” (Ne beszéljenek se németül, se magyarul!)

Én egy gimnáziumi tanárral kerültem egy szobába, akivel a szobában magyarul beszélünk. Lent a fenyves alján viszont összejöttek az istenfélő magyarok és szlovákok, elővettük Bibliánkat, s mindig felolvastunk egy-egy vigasztaló igét, és boldogan énekeltük magyarul és szlovácul a következő éneket: „Isten szeretet, / Megváltott minket. / Isten szeretet, / Engem is szeret. / Ezért újra mondom, / Isten szeretet, / Isten szeretet, / Engem is szeret.” (Pán Boh je láska, / Dal nám

ISTEN GYÓGYÍTÓ HATALMÁRÓL

Ő a népek és nemzetek gyógyítója is

svet kúpit' / Pán Boh je láska, / Lúbi i mňa. / A tak volám ešte raz, / Pán Boh je láska, / Pán Boh je láska, / Lúbi i mňa.)

Testvéri magyar–szlovák barátság szövődött közöttünk. Az Isten iránti hála és a róla való bizonyosságtételek összekapcsoltak bennünket és elűzték minden nemzetiségi ellentétet. Tudtuk, hogy Isten előtt mindannyian egyformán bűnösök vagyunk, de kegyelméből az ő gyermekei lehetünk, ha hiszünk benne. Ez a lelki kapcsolat mindvégig megmaradt közöttünk, mert a közös betegség közös reménységgel táplált bennünket: hittük, hogy az ő kegyelméből meggyógyulhatunk. Az árvaházi lelki közösség imahadjárata pedig különösen megerősített ebben a hitben. Legyen áldott a mi Urunk, aki így győzte le a rosszindulatú emberek által szított ellentéteket, s nem engedte, hogy a gyűlölet tüze súlyosbítsa betegség-

Felvételt nyertem a pápai tanítóképzőbe. Kéttornyúlak és Pápa között öt kilométer volt a távolság, amit mindennap mezítlábasan tettem meg (csupán egy pár cipőm volt, s azt nagyon féltettem). A nyakamba akasztott cipőpárral hónapokon át napi tíz kilométeres utat tettem meg, a legtöbbször kiéheztem. Ez a nyomorúságos helyzet megviselte a szervezetemet, újra előjött a hőemelkedés, ami lassította a teljes felgyógyulásomat. Közben súlyos haláleset rendítette meg hitemet. A községben tüdőbajban halt meg egy húszéves fiatalember (engem akkor csak másfél hónap választott el a huszadik életévem betöltésétől). Szorongó szívvel és mérhetetlen fájdalommal, kétségbeesetten álltam a fiatalember koporsója mellett. Iszonyú félelem fogott el, sírva búcsúztam el ettől az alig ismert fiattaltól.

A stószfürdői igazgatósági épület egy két világháború közötti képeslapon.

(Forrás: a Fórum Intézet képeslapgyűjteménye)

günket! Azt a reménységet táplálta mindannyiunkban, hogy bűneink bocsánatának elnyerésével a földi betegségből való gyógyulásunk is bekövetkezhet. Istennek különös ajándéka volt az, hogy sokan mind a kettőt megkaptuk. Én is. Hála tölti be szívemet, hogy ennyire szeret az én menyeyi Atyám!

A tüdőszanatórium után úgy éreztem, hogy egészségi állapotom már lehetővé teszi a továbbtanulásomat. Pedagógus szerettem volna lenni, de akkor Szlovákiában ilyen végzettséget adó magyar iskola nem működött, ezért nem volt más lehetőségem, mint Magyarországra menekülni. 1947 áprilisának elején Kéttornyúlakon az árvaházunkat támogató hívó tanító testvérünk és kedves felesége adott átmenetileg otthont. Szegények voltak, de szeretetük határtalan volt, így a kevésből is jutott számomra szerény élelem.

Súlyos kérdések foglalkoztattak. Mi lesz velem? Én is erre a sorsra jutok? Nem gyógyulok meg véglegesen? Újra visszatér a betegségem? Lehet-e családot alapítanom? Lesz-e otthonom, ahol boldog családi közösségben élhetem le egészségesen az életem? Könyörgésemre Isten gyors és határozott választ adott a hit erejéről szóló bibliai ígéje által:

„...hit által... felerősödtek a betegségből...” (Zsid 11,33a–34b). Istennek ez a nyilvánvaló, egyértelmű üzenete elűzte a félelmet a szívemből, elfogadtam biztatását és ígéretét.

Áldott legyen az én menyeyi Atyám, aki nem hagyott magamra, ígéretét betartotta: egy év múlva megszűnt a hőemelkedésem, a kollégiumi elhelyezésem pedig csodálatosan megoldotta. Ezzel gyógyulásom teljes lett, soha többé nem jött elő ez a betegség. Legyen az én gyógyulásom bizonyossága annak, hogy Istennek van hatalma áttörni a rosszindulatúan szított nemzetiségi ellentéteket is, és gyógyító erejével meg tudja gyógyítani a benne bízókat. Bízunk benne, mert Ő minden népnek, nemzetnek igaz testi, lelki gyógyítója. Áldott legyen az ő szent neve!

Szenczi László

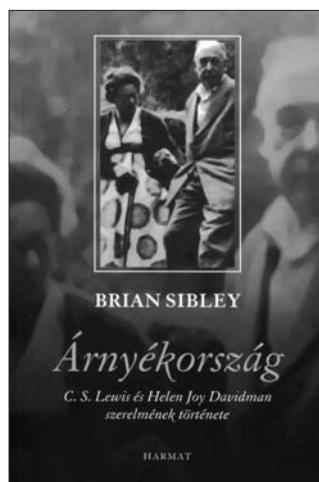
C. S. Lewis neve sokunk számára a gyermekeknek szánt *Narnia krónikáit* olvasva (újabbban a filmeket nézve) vált ismertté.

Lewis az írországi Belfastban született 1898-ban. Kisfiúként veszítette el rákbeteg édesanyját, és (többek közt) az az élménye, hogy édesanyja gyógyulásáért mondott imádsága nem hallgattatott meg, elfordította őt Istentől. Életének egy jelentős szakaszát ateistaként élte. Arról, hogy miképp lelt rá a keresztyén hitre és ismerte fel, hogy Isten Isten, hogy hogyan találta meg a helyét az anglikán egyházban, az *Öröm vonzásában* című önéletrajzi könyvében olvashatunk.

Az viszont, hogy ez az Istent kereső időszaka írásainak javára vált, bizony állítható. Könyvei milliók számára lettek alapolvasmányokká, mert nem csupán szórakozást jelentenek, hanem egy más világban való megismerülést is: az író a keresztyén jelképek segítségével a keresztyénség alapkérdéseit, hitigazságait bontja ki az olvasók számára.

Árnyékkorság

Többek közt az ő könyveit is olvasva tisztult ki a látása Helen Joy Davidman, zsidó származású amerikai írónőnek is, aki a kommunizmus

eszméiben csalódva, házassága romjait látva kereste a kapaszkodót küdarcokkal teli életéhez. Egymásra találásukról, szerelmük kibontakozásá-

ról (C. S. Lewis ekkor már ötvennyolc éves volt), majd pedig a rákbeteg Joy Istenhez téréséről szól – többek közt – az *Árnyékkorság*.

Azért többek közt, mert mindaz, amit a könyvről írok, csak a felszín, nem a lényeg. A lényeget mindenkinek magának kell megtalálnia benne, kinek-kinek a maga hite szerint. Több ez, mint egyszerű életrajz: Isten hatalmát láthatjuk meg ezen a két különös sorsú emberen. Életük folyásával ismerkedve azt várná a happy endhez szokott olvasó, hogy végül boldogan éltek, míg meg nem haltak... Esetleg, hogy boldogan éltek és boldogan haltak meg... Isten viszont azt mondja: boldogok, akik az Úrban halnak meg.

És hogy akkor mi van a könyv végén? A hite szerinti választ ki-kik megtalálja, ha eljut odáig.

Kis Lucia

(Harmat Kiadó, Budapest 2008)

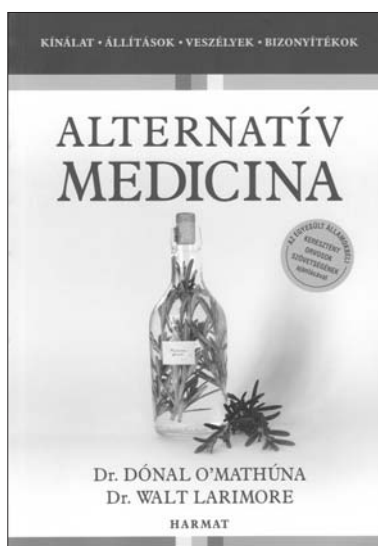
Alternatív medicina

A hit fontosságának tudatával és a tudomány iránti tiszteletből íródott ez a hiányt pótló könyv. A keresztyén szerzőpáros (az egyik gyógyszerész, a másik orvos) saját bevallása szerint nem akarja sem jónak, sem rossznak kikiáltani az alternatív medicinát. Elsősorban a gyógymódok *bizonyított* hatékonyságára szeretnék felhívni a figyelmet, de kitérnek azokra az állításokra is, melyek viszont *nincsenek bizonyítva*. Emellett azt is megtudhatjuk tőlük, hogy némely terápia veszélyt rejt magában, és vannak olyan vitaminok, gyógynövények és táplálékkiegészítők, amelyeknek mellékhatásuk van.

A könyv három részre tagolódik. Az első részben az alternatív medicina értékelése történik. A szerzők fontosnak tartják elmondani, hogy a keresztyének nem elégedhetnek meg egy-egy gyógymóddal pusztán a hatékonysági vizsgálatával, mert tisztában kell lenniük azzal is, hogy vannak terápiák, melyek nem keresztyén hitrendszerből táplálkoznak. Ezekben az esetekben a szerzők bibliai szempontokra is felhívják a figyelmet.

A második részben ábécérendben írnak az egyes alternatív terápiákról (akupunktúra, aromaterápia, hipnózis, ho-

meopátia, jóga stb.). A harmadik részben pedig a gyógynövényalapú szerek, a táplálékkiegészítők és a vitaminok egy részét taglalják közérthetően, de tudományos igényességgel.

„Mindenkit biztatunk, hogy keresse Isten vezetését, amikor saját maga vagy szerettei egészségével kapcsolatos kérdésekben kell döntenie!” – ajánlják a szerzők, s ezt tesszük mi is.

–kdI–

(Harmat Kiadó, Budapest 2009)

Feladvány

Ki volt az a júdeai király, akit imádságára adott válaszként Isten meggyógyított, és tizenöt évvel megtoldotta napjait?

Kérjük, hogy megfejtésüket legkésőbb **február 15-ig** nyílt levelezőlapra, képeslapra vagy e-mailen juttassák el a **Kálvinista Szemle** szerkesztőségének címére (**930 10 Dolný Štál 386**). A helyes választ beküldők közt ajándék könyveket sorsolunk ki.

A novemberi számban feltett kérdésre azok válaszoltak helyesen, akik szerint a Nagymegyeren született bibliafordítót, akinek az emlékét ma is ápolják, Besnyei Györgynek hívták.

Azon kedves olvasóink közül, akik helyes megfejtést küldtek be, hárman részesülnek – a Zsinati Elnökség jóvoltából – könyvjutalomban. **Özv. Földi Jenőné** (Érsekény), **Halgas Ildikó** (Kulcsod) és **özv. Petőcz Kálmánné** (Komárom). Mindhármán egy képes Újszövetséget kapnak.

Nyereményükhöz gratulálunk, postán küldjük el.

A szerkesztőség

Mikor egy évvel ezelőtt meghívást kaptunk Wittenbergbe, Luther városába, hogy vegyünk részt a reformáció ünnepén, talán egyikünk sem gondolta, hogy ennyi csodálatos élményben lesz részünk. Közel tízórás út után, rövid drezdai kitérővel értük el az úti célt. Épp időben érkezünk az esti próbára. Az éjszakákat kedves és vendég-szerető családoknál tölthettük.

Szombat reggel korán ébredtünk, irány a történelmi városközpont. A kötelező német pontossággal értünk oda az aznapi első, angol nyelvű istentiszteletre (a wittenbergi gyülekezetben ugyanis szolgál egy amerikai lelkész is). Míg a következő istentiszteletre vártunk, volt alkalmunk körülnézni a vártemplomban. Hatalmas, gótikus épület, színes üvegablakokkal, finom mintázatú, boltíves mennyezettel. Kapuján (melyre a legenda szerint Luther maga függesztette ki 95 tételét) ma ott olvashatók a reformációt elindító alapdokumentumok.

A német nyelvű istentiszteleten már mi is énekeltünk, majd a délután városnézéssel telt. A reformáció napja ünnepnap Németországban. Wittenbergben ilyenkor „középkori” vásárt rendeznek. Számtalan középkori ruhába bújó kézműves, mutatóványos, zenész és énekes, étel- és italkimérések várták az utcákon hömpölygő tömeget. Nem csoda, hogy mi is kedvet kaptunk egy kis utcai énekléshez. Az emberek nagyon kedvesek voltak, még egy magyar családdal is találkoztunk, akik szintén örültek az éneklésünknek.

Azonban hamarosan indulnunk kellett az esti koncertre, melyet **Thomas Herzer** és felesége, **Sarah** szerveztek. Az oltár előtt felállított pódiumon énekeltünk, illetve néha fent a karzaton a környékbeli gyülekezetek és a vártemplom kórusával, néhány rézfúvóssal és orgonakísérettel. Nagy élmény volt a közös zenélés, talán csak a karzaton ülő-álló nézők számára volt kissé komikus, hogy többször is kénytelenek voltunk utat törni köztük, hogy időben felérjünk az orgonához. Lehet, hogy még a szervezők sem számítottak arra, hogy a templom ennyire megtelik majd. Azt hiszem, a koncert mindannyiunk számára emlékezetes marad.

Este egy, a reformáció politikai és társadalmi hatását vizsgáló konferenciára voltunk hivatalosak. **Christian Leh-**

Németországban járt a Lux aeterna

nert szervező meghívott minket egy beszélgetésre, a konferencia tagjai ugyanis többet szerettek volna tudni a kelet-közép-európai országok életéről. Természetesen sokan meglepődtek azon, hogy mi kisebbségi magyarok vagyunk. Ám rendkívül nyitottak és kedvesek voltak, hamar megértették a helyzetünket.

A beszélgetés után a Luther-házba kalauzoltak el minket, ahol többek között megnézhattuk Cranach festményeit, illetve Luther és felesége, Katharina von Bora konyháját, ahol több mint ötven embert étkeztettek nap mint nap. Belép-

lőnlegesség. Jó hangulatban búcsúztunk el vendéglátóinktól, hiszen másnap reggel korán tovább kellett indulnunk.

A vasárnapi úti célunk Brandenburg an der Havel volt, ahol **Ulrich Barniske** lelkipásztor fogadott minket. A délelőtti istentiszteleten egy csodálatos akusztikájú, román kori templomban szolgálhattunk, mely sok kincset rejt magában. A gyülekezet keresztelőmendeje közel ezeréves, ám máig keresztelnek benne gyerekeket.

A délután már Jezerigben talált bennünket, **Martin Zinkernagel** lelkipásztor gyülekezetében. Ez az apró városka

A kórus tagjai a brandenburgi templomban

hettünk a híres dolgozósobába is, ahol láthattuk Luther asztalát, melynek fedőlapját le kellett cserélni, mert a 19. századi turisták szálkánként hordták haza emlékébe. Egy magyar vonatkozású különlegessége is van a háznak. Számos magyar református teológus tanult egykor a városban, s a diákok közül egyedül ők alapítottak egyesületet. Zászlójukat a magyar címerrel ma a múzeum őrzi.

Az este megkoronázásaképpen pedig megkostoltuk a híres Luther-sört. Csak javasolni tudom mindenkinek, igazi kü-

alig néhány utcából áll, mégis sokan eljöttek a koncertre. Itt énekeltünk a leg-hosszabban, s bár a leheletünk meglát-szott a fagyos őszi idő miatt, mégis örömmel énekeltünk, hiszen a hangulat nagyon családias volt. Újra a zene volt az, ami a nyelvi különbségek ellenére közvetíteni tudta mindazt, amit át szeretnénk volna adni.

Számtalan élménnyel és mély hálával a szívünkben indultunk haza. Remélem és hiszem, hogy Isten eszközei lehetünk ezen az utunkon is.

Vaszily Tímea

Az Evangélikus Egyházzene Európai Konferenciája nevű szervezet 2009. szeptember 24-e és 27-e között szakmai tanácskozást tartott Strasbourgbán, ahol egyházunk zenei életéről előadást tartott Süll Kinga egyházzeneész.

A múltba tekintve a jövőt készítjük

A keresztyén ember élete a múltban gyökerezik, ezért tud a jelenben szolgáló és cselekvő lenni, és a jövő reménysége élteti. Most ezzel a székházzal és kiállítás-sal, amelyet megnyitunk, a múltba tekintünk, de a jelenben a jövőt készítjük elő azoknak, akik utánunk jönnek.

Izráel népének is parancsba adta Isten, hogy ami volt, amit átélte a nép, ismertessék meg az utódokkal, ahogy azt Mózes ötödik könyvében több helyen is olvas-suk: „Csak vigyázz magadra, és őrizd jól a te lelkedet, hogy el ne felejtkezzél azok-ról, amelyeket láttak a te szemeid, és hogy el ne távozzanak a te szívedtől teljes éle-tedben, hanem ismertesd meg azokat a te fiai-dal és fiaidnak fiaival” (5Móz 4,9). Minderre azért volt szükség, hogy a nehéz napok idején erőt és bátorságot merítse-nek az elődök hitéből, akiknek élete vilá-gossá tette azt, hogy a nehéz időszakok-ban Isten miként vezette őket.

Most, amikor a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Tudományos Gyűjte-ményei székházának és egy állandó kiállí-

tásnak a megnyitóján vagyunk, a mi gon-dolatainkat is ennek kell eltöltenie. Mert minden, ami itt található, egy-egy darabja egyházunk életének. De nem akármilyen darabja! Jelzi református népünk Isten- és egyházszeretetét, a magyarnak a magyar nép, a szlováknak a szlovák nép iránti szeretetét. Benne van ezekben a népnek a szenvedése, és a szenvedésből való szaba-dulásnak az öröme.

Aki ide belép, nem halott tárgyakat lát, nem elmúlt történelmet szemlél, hanem életet és jövőt is. Hadd lássák a fiak és azoknak fiai református népünk szépér-zékét, képzeleti gazdagságát, istenfél-el-mét, hitét. Hadd lássák azt, hogy sokkal nehezebb és sanyarúbb időszakokban is teremtett jövőt, s legyen ez reménységet adó biztatás mindannyiunk számára! A hitből fakadó reménység nem szegényít meg, mert az nem halott reménység, ha-nem élő, mert élő az, aki az ígéretet tette.

Köszönet ezért azoknak, akik mindezt előkészítették, anyagi és erkölcsi támo-gatást nyújtottak, erőt, időt és fáradságot nem kíméltek azért, hogy ennek megfele-lő helye legyen, és ékesen bizonyíthassák Istennek velünk tett csodáit.

Amiket most itt láthatunk, lehet, hogy élettelen dolgokként hatnak. De olyan építőkövek ezek, amelyek egy szellemi, lelki hajlékot alkotnak, amelyben megvan a helyünk. S reméljük, hogy ez otthont ad a következő generációknak is. Mert itt va-gyunk, s Isten kegyelmében bízva hisz-szük, hogy itt leszünk a jövőben is.

Ezekkel a szavakkal ezt a székházat és egyben a kiállítást megnyitom.

Fazekas László

(Elhangzott 2009. október 31-én Rima-szombatban a Szlovákiai Református Ke-resztyén Egyház Tudományos Gyűjtemé-nyei székházának átadásán.)

A gyarapítás feladata vár ránk

Kezdetben volt a hiány és az igény, majd a vágy, aztán a kimondott szó, a kétjelzős alany, hogy A Református Tuda-mányos Gyűjtemények, tehát az Ige, hogy végül a gondolat az Igéből szellemmel át-járt anyagot teremtő Isten segítségével lát-ható, tapintható és mérhető valósággá vál-jék. A gondolat falai közt ülünk, állunk, nézelődünk, és örvendezünk annak, ami a teremő Szóból lett és létezik.

Szlovákiai magyar reformátusságunk folyamatosan fog, fogyogat, de szellemi-ekben és feltételrendszerében reformkorát éli. Építkeznek. Intézményeink az 1989-es fordulat óta lassan bár, de szaporodnak, s megkétszerezve ugyan, de szolgálják önismeret-ünket, magunkról való tudásunkat, és erő-sítik lelkünket a több irányból fújó hatal-mas ellenszélben megmaradásunk kicöve-kelt nemzeti, nyelvi, kulturális, hitvallási csapásirányain.

Kérdés: ha nincs Trianon, majd Párizs, a két világháború, a fasizmus és kommuniz-mus, a vagyon- és jogfosztás, az egyházül-dözés, a lakosságcsere – főképp a felvidé-ki magyar reformátusság rovására –, ma hol tartanánk? Hol tartana többek között egyházunk, amelynek ismét, sokadszor az origóból kell egy élhető szintre visszaka-paszzkodnia. Az Úr kemény próbáknak ve-tett alá bennünket, de élünk. Mozgalmakat és intézményeket teremtünk, újraalakítjuk ősi anyaegyházainkat, misszionálunk, csa-ládjaink és iskoláink építik a magyar re-formátus jövőt, könyveinkkel, íróinkkal és

társadalomkutatóinkkal, oktatóinkkal és lel-készeinkkel újszülött múzeumunk és levél-tárunk is mutatni fogja nekünk múltunkat.

A kérdés, amit ismételten föl kell ten-nünk magunknak: kik és mik vagyunk? „Mik vagymuk?” – Igaz, persze, hogy tes-tünk „pur és chomuu” léssen, de a lélek, amelyet a Teremtő lehel belénk, ebben a régióban sajátos magyar református tar-talommal teljesedik ki. Honnan és hogyan értünk idáig? Kiknek köszönhetjük, hogy ezek és ilyenek vagyunk? Mit tettek jól, hogy itt legyünk, és mit rontottak el, hogy ilyen tépettek és riadtak lettünk? Miben kell és miben nem szabad utánoznunk ö-keket? – Az ismeret és a tanulság reménye-ink szerint idővel ezek között a falak kö-zött, tárlókba, polcokra, dobozokba, depo-zitóriumokba sűrítve, kutatókra és látoga-tókra várva várja majd a kérdezőket.

Az egyház története szerves része az egyetemes történelemnek. A magyar refor-mátus egyházé a magyar históriának. Akik most itt vagyunk, tudjuk, hogy a keresz-tyén magyar államot megalapított István király óta az Isten-eszmét valló egyház nélkül nincs Magyarország, hogy olykor maga az egyház volt az ország, s hogy sza-kadéka csúszik a nemzet, ha az egyház-zal szembe fordul vagy pusztán elfordul tőle. Birodalmak mállottak szét nemzedé-kem szeme láttára és bőrére, hisz mindig a bőrünkre megy a játék, mert létük percei-ből kiiktatták Isten és egyházát. Hiába fegyverkeztek, hiába tudták volna atomja-

ira bontani zöld bolygónkat, a test és az anyag nyers hatalma képtelen volt megtar-tani őket – pártjaikat és vezéreiket – a ha-talomban. Feltámadásukhoz ezek a nem-zetek Istent és egyházát hívják segítségül. Olyan tapasztalat ez, amely segít bennün-keket ráébreszteni, hogy egyházunknak és intézményeinek általános nemzeti és em-beri küldetésük is van.

Isten nélkül nem ember az ember, távla-tosan nem magyar a magyar. „Hiszed, hogy volna olyan-amilyen / magyarság, ha nincs – Kálvin?” – kérdezte a félig ka-tolikus, félig református, magát a latin li-turgia mondataival eltemetett Illyés Gyu-la *A reformáció genfi emlékműve előtt* fo-gant versében. Nyilván nem lett volna.

Vár ránk a gyarapítás feladata. Kiváló testvérünknek, **B. Kovács Istvánnak**, aki muzeológus, nem tanácsokat, hanem tár-gyakat, könyveket, terítőket, kelyheket, harangokat, festményeket, rajzokat, fény-képeket, egyházi sajtót, jegyzőkönyveket és más megőrzendő, kutatandó és köz-kinccsé teendő kéziratokat kell szállíta-nunk. Rengeteg a pótolandó anyag és munka, és köszönet illet mindenkit, aki ezt a történelmi küldetéssel felruházott intéz-ményünket, A Református Tudományos Gyűjteményeket és székházat gondos, fá-radságos, áldozatos munkával létrehozta. Akik által Isten segítségével az álomból és a kimondott szóból mérhető, tapintható, használható valóság lett. Áldja meg őket a teremő és megtartó Isten!

Koncsol László

(Elhangzott 2009. október 31-én Rima-szombatban.)

Egyházunk Diakóniai Központja a Magyar Református Szeretetszolgálatlaltal közösen Nyilas Misi Karácsonya címmel „cipődobozos” gyűjtést szervezett a moldvai csángók és a kárpát-aljai magyarok számára. A program koordinátora egyházunk részéről **Lengyel Zoltán marcelházai egyháztag volt. Tudomása szerint az alábbi községekből és református gyülekezetekből érkeztek csomagok: Komárom, Marcelháza, Kisújfalu, Dunamocs, Martos, Barsbaracska, Bese, Pozba, Perbete, Kamocsa, Bogya, Bátorkeszi, Gúta, Ímely, Naszvad, Nagyölvéd, Alistál, Csicsó, Párkány, Farnad, Nagysalló, Alsólánc, Dunaszerdahely. Lengyel Zoltán 2007-ben 99 csomagot és egy számítógépet, 2008-ban mintegy 950 csomagot, 2009 karácsonyán pedig már nagyjából 1100 cipődoboznyi ajándékot „kísért el” a Keleti-Kárpátokon túlra. Az alábbiakban úti beszámolóját lerövidített formában adjuk közre. (A szerkesztőség)**

2009. december 9-én háromnegyed tizenegykor megérkezett a kamion a komáromi Cserkészotthon elé, hogy felpakoljuk a Csángóföldre szánt csomagokat. Debreceni fiatal srác a sofőr, Csabának hívják, és mint kiderült, alig több, mint egy éve kamionozik. Azt hitte, a csomagok palettán lesznek, csak fel kell a platóra emelni, és már mehet is. Hát nem így volt... De végül is a pakolás ügyesen ment, segítettek a tévések (Kiss Rékák), egy újságíró (V. Krasznica Melitta az Új Szótól), jöttek a szervezett segítők; tíz ember biztosan szorgoskodott. Az autó teljesen megtelt a körülbelül 1600 csomaggal, a nyolc doboz könyvvel, a pár doboz ruhával és egy kis élelmiszerrakománnyal. (Közben Dunaszerdahelyen a Családi Könyvklub este nyolckor kezdődött akcióján több mint háromszáz csomag jött össze, amit a Magyar Református Szeretetszolgálat juttatott el a gyerekekhez.)

Elintéztük a papírokat, és a kamion elindult Debrecenbe, ahova másnap én is elutaztam vonattal, hogy indulhassunk tovább Csángóföldre.

December 11-én, pénteken hajnalban fél ötkor már türelmetlenül vártam az indulást. Gyorsforgalmi utakon, jó sebességgel tudtunk haladni. Hála Istennek nem volt hó, ezért gyorsan legyűrtük a Király-hágót. Nagy könnyebbséget jelentett a Kolozsvárt kikerülő, Tordáig tartó, frissen átadott autópályaszakasza. A kamionok nem mehetnek át a Gyimeseken, ezért Brassó felé kellett kerülnünk. A kritikus pont a Kárpát-medencéből kivezető

NYILAS MISI KARÁCSONYA

A küldetés teljesítve!

Ojtozi-szoros volt a maga 866 méteres magasságával, amit – hála Istennek – szintén gond nélkül „megmáztunk”. Közvetlenül a szoros után, 608 kilométerrel a hátunk mögött, megálltunk éjszákára egy őrzött parkolóban.

Másnap, szombaton reggel negyed hétkor (román idő szerint 7.15-kor) megérkeztünk az első faluba, Gajdárba, ahol kb. 110 csomagot bízunk rá Mihály Szende, Székelyföldről származó fiatal tanító néniére és segítőjére. A következő megálló Klézsen volt, ahol a Szeret-Klézse Alapítvány házában, Duma Andráséknál hagyunk 250 csomagot, néhány doboz könyvet, ruhákat. Tíz órakor érkezünk Lészpedre, ahol Márton Attila tanító fogadott minket. Az ott lévő gyerekek népviseletben egy kis karácsonyi műsorral kedveskedtek nekünk, ami igencsak jóleső érzéssel töltött el, és sajnálom, hogy nem lehetett akkor jelen mindenki, aki csomagot készített. Utána a gyerekek segítségével leraktunk kb. 200 ajándékcsmagot, egy doboz könyvet és némi édességet. A gyerekek nagyon lelkes és kíváncsi segítőknek bizonyultak, és öröm volt látni, hogy mennyire várják már, hogy kinyithassák a dobozokat. Egy családnál ebédeltünk, ahol szót váltottunk az ottani életéről, a moldvai magyarság helyzetéről. Az ebéd után Márton Attila megkapta azt a laptopot karácsonyi ajándékkul, amit egy támogatónk ajánlott fel. Nagy örömet jelentett számára, hiszen sokszor van úton, így útközben is tudja majd a falu ügyes-bajos dolgait bonyolítani, hogy az egy élő közösséggé formálódjon.

Fél háromkor érkezünk meg Nyisztor Tinkához, a Szent István Egyesület elnö-

Nyisztor Tinka néprajzkutató, a csángók első nagydoktora

kéhez Pusztinába. Az ide való eljutással kapcsolatban voltak a legnagyobb kétségeim, de az Úr ezt is elrendezte: minden probléma nélkül meg tudtuk közelíteni a házat. Időközben már elkezdett havazni, ezért nem volt vesztegetni való időnk.

Tinka megkérte az utcán bicikliző fiúkat, hogy segítsenek. Itt kipakoltunk minden csomagot, élelmiszert és könyvet, ami még a kamionon volt. Utána bementünk Tinkához kicsit megmelegedni és beszélgetni, hogy mivel foglalatossodik a tétlenkedni nem tudó Tinka. Szívesen maradtam volna bármennyig, de a havazás és az idő miatt már indulnunk kellett visszafelé. Indulás előtt még odaadtuk az ugyancsak otthoni támogatónktól küldött digitális fényképezőgépet Tinkának, hogy ezzel is segítsük munkáját az archiválásban, én pedig viszonzásul kaptam az általa és vele készült könyvéből. Továbbá pakolt nekünk útravalóul élelmet, és finom pusztinai köményes pálinkát is adott; igencsak nagy értékek egy gasztronómiából doktrált embertől...

Mindezek után 15.10-kor elindultunk Pusztinából és a moldvai csángóktól hazafelé. A nagyobb havazást sikerült megúsznunk, nem volt hóakadály. Aznap nyugodt lelkiismerettel, imában az Úrnak buzgón hálát adva aludhattam el.

December 13-án, vasárnap, 11.15-kor problémamentesen átléptük Ártándnál a határt, 12.16-kor pedig már Debrecenben voltunk a kamion telephelyén.

A csángó emberek élete menthetetlenül nyomot hagy a tőlünk odakeveredőben. Az onnan visszatérők – látva az emberi sorsokat – elkerülhetetlenül értékrendváltáson esnek át. Búcsúzáskor láttam Csabán, hogy ez az útja neki is más volt, mint a korábbiak, hogy talán soha nem lesz már olyan, mint az út előtt volt. Megígérte, hogy ha aktuális lesz, szívesen felajánlja adója egy százalékát az ott dolgozók és gyerekek javára.

Este fél nyolc körül megérkeztem Komáromba. Részünkről a küldetés teljesítve! 2410 kilométerrel a hátunk mögött – célban vannak a csomagok. Már csak a karácsonyi ünnepséget kell megvárni, és kézhez kapja minden gyermek és idős a Nyilas Misi Karácsonyának ajándékait...

Az általunk meghirdetett gyűjtés a közel 2000 cipősdoboznyi ajándékkal több volt, mint sikeres. Az Úr nagyságát kell hirdetni ennek a Felvidéken megtapasztalt hihetetlen összefogásnak!

Lengyel Zoltán

„Minden forrásom belőled fakad”
(Zsolt 87,7b).

A rimaszombati Tompa Mihály Református Gimnázium 1999. szeptember 1-jén kezdte meg működését, köszönhetően református egyházunknak, elsősorban Erdélyi Géza püspöknek és az akkori szlovákiai magyar politikai vezetésnek, kiemelten Szigeti László képviselőnek. Nem minden előzmény nélkül való, hogy éppen Rimaszombathban jött létre 1945 után Szlovákiában az első református középiskola.

Tanulságos visszatekinteni és felidézni elődünknek, az Egyesült Protestáns Gimnáziumnak a történetét, amely 1853-ban a rimaszombati református gimnáziumnak és a kishonti evangélikus esperesség oszgyáni gimnáziumának az összeolvadásával jött létre rimaszombati székhellyel mint egyesült protestáns algimnázium. Ennek az iskolának volt hat évig a diákja többek között Mikszáth Kálmán is. Az első érettségizők 1886-ban kerültek ki az akkor már Egyesült Protestáns Főgimnáziumból.

Az I. világháborút követően a csehszlovák állam megvonta az egyházi iskolák államsegélyét, ami a gimnázium fenntartóit iskolájuk feladására kényszerítette. Az intézményt 1923-ban államosították. Az 1938-as államfordulatot követően 1940. január 1-jén visszakapta még felekezeti jellegét, de működését – a többi magyar iskolával együtt – 1945 áprilisában végleg betiltották.

A Tompa Mihály Református Gimnázium megalakulásától kezdődően az Egyesült Protestáns Gimnázium szellemi örökségét kívánta továbbvinni. Az iskola 1999. szeptember 1-jén a nyolcosztályos gimnázium első osztályával indult, harminc kisdíákkal. A négyosztályos gimnáziumba az első diákok 2001-ben iratkoztak be. 2002-ben kezdte meg működését az iskola saját diákhonza. Az ideai tanévben nyolc osztályba 147 diák jár.

Mi jelenti a többletet?

Felvetődik a kérdés, hogy mit jelent a református magyar iskola, miben nyújt többlet. Jelenti elsősorban örök keresztyén és nemzeti értékeink megismerésének a lehetőségét. A hangsúly a lehetőségen van, a magvetésen, hisz mindenkinek saját akaratán múlik, mely lehetőségekkel él, milyen utat választ. De nyújtja ehhez a döntéshez a közösség támogató erejét is. Egyfajta támasz ahhoz, hogy a többiek (tanárok, szülők, diáktársak) pozitív példáját követve helyesen tudjon dönteni.

VÁLTOZÓ KOR – VÁLTOZÓ ELVÁRÁSOK

Tízéves a Tompa Mihály Református Gimnázium

Természetesen elengedhetetlen alapkövei iskolánknak az elhivatott tanárok, akiknek ez a légkör, eszmeiség a többlet nyújtás kötelességét is jelenti, hisz a ránk bízott diákokat kötelességünk minden erőnkkel, legjobb tudásunk szerint vezetni. Többletfeladatokat ró ez tanárainkra. Ezek nem csak üres szavak egy olyan intézményben, ahol az állami fenntartású iskolákkal összevetve szűkebb keretekből kell gazdálkodnunk. Az alapvető finanszírozási kvótát megkapjuk ugyan, de azon felül nem

Oktatómunkánk legfőbb célja (fenntartónkkal, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinati Tanácsával karöltve) diákjaink felkészítése az egyetemekre, főiskolákra. A felkészítés során szem előtt tartjuk elődünknek, az Egyesült Protestáns Gimnáziumnak a hagyományait, de a modern kor követelményeit is. Meszebbre tekintve azonban nem csak az egyetemekre, hanem egy változó kor változó elvárásaira is fel kell diákjainkat készítenünk. Minden igyekezetünk arra írá-

Csendesnap i úrvacsoravétel az iskola tornatermében

számíthatunk az állami szervek támogatására. Bár mondhatnánk, hogy az új tanévet a több mint százéves, felújított történelmi épületben kezdhettük, de az említett okok miatt, egyelőre ez csak kívánság marad. Kisebb felújításokat önérből, illetve támogatóink segítségével sikerült eddig is megvalósítanunk.

Felkészítés és közösségépítés

Csak remélni tudjuk, hogy a mi társadalmunk is ráébred végre arra az alaptételre, miszerint egy problémákkal küzdő (sok esetben küszködő) helyzetből, amilyenbe Szlovákia az elmúlt időszakban vitathatatlanul került, csak az oktatásba, a kultúrába fektetett többlettámogatás jelentheti a kiugrást, a fejlődést egy-egy országnak, régióknak. Nem csak a gazdasági értékesztést, hanem az erkölcsi tévelygést, a lélekölő individualizmust is meg kell fékezni. Küldetésünk: a legkisebb közösségektől a nagyobbak felé haladva a közösséget építeni, mindenkoron hangsúlyozva össze- és megtartó erejét. Élő és éltető közösséget építünk, ennek alapjait sikerült az elmúlt tíz évben leraknunk. Ékes bizonyítékai munkánknak azok a volt diákok, akik egyetemi tanulmányaik mellett gondoskodó figyelemmel követik iskolánk életét.

nyul, hogy az iskolánk padjaiban tanuló diákok, kicsik és nagyok, hitben erős, kreatív, céltudatos, gondolataikat anyanyelvükön és idegen nyelveken is kifejtetni tudó felnőttek legyenek.

Arra törekszünk, hogy a tanulóinkban rejlő tehetséget kibontsuk, hogy képesek

Sitanfolyamon

legyenek megkülönböztetni a helyeset a helytelentől, a lényegeset a lényegtelen-től, az értékeset az értéktelen-től. Ezért arra törekszünk, hogy diákjaink napról napra mindezen erényeknek megfelelően, keresztyén hitükben erősödve lépják át iskolánk kapuját.

„Kezeink munkáját tedd maradandóvá, kezeink munkáját tedd maradandóvá!”
(Zsolt 90,17b).

Sebők Attila

De végül odaérték...

Amikor a napkeleti bölcsek meglátták a csillagot, elindultak, és tán két évig is mentek, hogy megtalálják a zsidók királyát és imádják Őt (Mt 2, 1–11).

Lehet, hogy ez a mostani karácsony számodra is még csak a csillog feltűnését jelentette. Amikor rádőbbsentél, hogy a karácsony nem egyszerűen a szeretet ünnepe, hanem valami sokkal fontosabb. Megláttad a csillagot, ami már nem díszlet volt egy kirakatban, megértettél egy mondatot az igehirdetésből,

ami hozzád szólt, esetleg egy csalátagod bizonyágtételének szavai kezdtek dolgozni benned, vagy egy váratlan, ajándékba csomagolt figyelmesség kapcsolt be egy láthatatlan „áramkörbe”...

Valami, ami más volt, mint az általában megszokott. Megindult, elindult, megmozdult valami benned... Ne hagyd, hogy elhaljon, hogy kihunyjon, hogy lecsengjen belül ez a valami!

A napkeleti bölcsek mentek, vezette őket a csillag. Arra figyeltek,

„Ne akarj gyorsan
célba érni, az úthoz
lábad s jogod van.”
(Bertók László)

nem kerestek más tájékozódási pontot, és célba értek. Mivel fontos volt számukra a kisdéd, útközben nem gondolták meg magukat. Körülbelül két évig tartott az útjuk, de végül eljutottak Betlehembe, és igen nagy volt az örömük.

Kitartás és célra tartás. Legyen ez a célod az új évben!

–kdl–

A Firesz Duna Menti Területi Egysége alkalmai 2009-ben

Visszatekintve az eltelt évre, úgy hiszem, nincs okunk panasza.

Január végén Jókán gyűlt össze negyven hazai és húsz koreai fiatal hitmélítő téli hétvégére, ahol a fiúk mély bűnvallása és a lányok őszinte beszélgetései hitelesítették az együtt töltött időt. Február utolsó szombatján Kulcsodon Oláh Ica néni rendkívül érdekesen összefüggésbe hozta az Úristen által csodálatosan teremtett csillagos égboltot Molnár Máriának, egykori misszionáriusunknak a melanéziai pápuák között eltöltött szolgálatával. Március közepén a munkatársakkal Nagymenyeren tisztáztuk, hogy ki végzi majd a „piszkos munkát”, a láthatatlan szolgálatot, és ki ír majd beszámolókat.

A búcsi találkozón a budapesti református egyetemi és főiskolai gyülekezet evangelizációs csoportja szolgált. A következő hétvégén Alistálon az imasátras szolgálócsoport kezdte meg készülődését a nyári nagy kihívásra. (Talán akkor még senki sem hitte igazán, hogy amit Magyar-né Balogh Erzsébet, a Magyarországi Református Missziói Központ igazgatónöje elméletben tanít, az meg is valósulhat, sőt, annál sokkal több...) Április végén Nemesócsán „sportnap” volt, májusban pedig két egymást követő hétvégén Alistálon az imaház a konfirmandusok számára volt lefoglalva – kár, hogy ezt csak néhány gyülekezet lelkipásztorja vette igénybe. Ugyanott zajlott május végén a tematikus hétvége is, mondván: sáfarkodjunk jól a vagyonunkkal! Az utolsó májusi szabad szombatot Somorján töltöttük, ahol az okkultizmus veszélyeiről volt szó.

A nyárhoz közeledve egy kemény felkészülési hétvégére jött össze az imasátras csapat, tudatosítva, hogy a Csilagpontra közel kétezren jelentkeztek, és ezért az imasátrat jóval nagyobbra kell tervezni. Most már nemhogy nem hittük az elméletet, de gyakorlatban is elkezdtünk egy kicsit kételkedni... Az Úr tudja, hogy mennyire szeretek dicsekedni, talán ezért is fújta le a hó végére tervezett túrát, hogy tudatosítsuk: sem-

A csilizradványi találkozón

mit sem tehetünk nélküle! Persze ezt nem vettük igazán komolyan, és ezért a nyári tinitábor is elmaradt, amin már többen is megrökönyödtek. A várt hatvan fiatal helyett csak kilenc jelentkezett be, ők sem biztosra! Még jó, hogy az Úr nem a mi gondolatainkat valósítja meg, és csüggedésünket pótolva a Csilagponton megengedte megélni, milyen az ő szeretete, milyen az ő közelsége, hogy mivé tud tenni egy vaskonstrukciós, ponyvás, rideg sátrat: imasátorrá...!

Az új iskolaévben Csilizradványon szeretnénk volna újraélni az imasátras

csodát, ezért egy valódi „csendesnapra” hívogattuk a fiatalokat. Októberben a fiatal szolgatársakkal kiértékeltek a nyarat, tisztáztuk az év hátralevő alkalmait, és elkezdtük tervezgetni a következő évet. A hó végén már nagyon alázatosak lettünk, és sejtettük, hogy a tervbe vett túra valóban nem a mi kezünkben van, így inkább beterveztünk egy alternatívát az esős időre: filmklubot. Ugyanezen a borús napon a DMTE Komáromban megtartotta az éves közgyűlését, melyen a területi tisztújítást is lebonyolította. November végén Marcellháza adott helyet a fiataloknak, ahol a magyarországi WOL – Élet Szava Bibliaiskola vezetői és diákjai szolgáltak.

Szívünk hálás, lelkünk megtelt, hiszen ezeken túl is minden vasárnap este – helytől függetlenül – imaközösséget tarthattunk, buzdítva egymást, hogy különböző dolgokért imádkozzunk, minden hónap első vasárnapján pedig huszonnégy órás imaláncot tartottunk az internet segítségével.

A Nagymenyeren közel hatvan fiatalal töltött közös újévvárón kifejhettük a ránk köszönő 2010-es évhez fűződő reményeinket és elvárásainkat. Tettük ezt imaközösségben, az igére figyelve.

Köszönet a munkatársaknak és a fogadó gyülekezeteknek! Előttünk még rejtve, de az Úr tudja, mit készített az elkövetkezendőkre. Terveink vannak – tartás velünk!

„Jöjjetek el, örvendezünk az Úrnak; vigadozzunk a mi szabadításunk kősziklájának!” (Zsolt 95,1).

Süll Tamás

**A Zsinati Elnökség a 10. ülésén,
amelyre 2009. december 12-én
Csészen került sor, az alábbi
közérdekű határozatokat hozta:**

– Jóváhagyta a 7., 8. és 9. ülés jegyzőkönyvét, és tudomásul vette az ülések határozatainak kiértékeléséről szóló jelentést.

– Engedélyezte a Vigtelkei Református Egyházközségnek, hogy egyetemes egyházi gyűjtést szervezzen visszakapott iskolaépülete felújítására és Kálvin-ház-zá történő átalakítására.

– Tudomásul vette Molnár János dékán jelentését a Selye János Egyetem Református Teológiai Kara helyzetéről, de aggályosnak tartja, hogy az új szakok létrehozásával kapcsolatos határozat óta semmilyen célirányos lépés nem történt, ami veszélyezteti a kar létét. A Zsinati Elnökség kéri a Selye János Egyetem Református Teológiai Karát, hogy 2009. január 31-ig küldje meg egyházunk elnökségének a Selye János Egyetem Református Teológiai Kara alkalmazásában (főmunkaviszony, mellékmunkaviszony, óraadó, doktoranduszok) levő (lelkészi jellegű és világi) személyek jegyzékét.

– Engedélyezte, hogy a Kálvossai Református Egyházközség a Segélyalap missziói keretéből jóváhagyott és folyósított támogatását 2010. július 31-ig számolhassa el.

– Tudomásul vette, hogy Fazekas László püspök és Fekete Vince főgondnok a Segélyalap püspöki és főgondnoki alapja terhére 1000 euró támogatást utal ki a Tornai Református Egyházközség számára harangkészítés finanszírozására.

– Tudomásul vette a Zempléni Református Egyházközségnek a templom felújítására vonatkozó támogatási kérelmét, és a javítás nagyságára való tekintettel ajánlja, hogy az egyházközség a támogatási igényét az egyházmegyén keresztül nyújtsa be a Közalap építkezési keretéhez. A Közalap létrejöttével a Segélyalap püspöki és főgondnoki alapja 2010. január 1-jén megszűnik.

– Felkéri Fazekas László püspököt és Fekete Vince főgondnokot, hogy a Bajkossági Evangélikus Egyház által 2010. május 3-a és 12-e között Josefthalban megszervezendő ökumenikus tanulmányi kurzusra delegálják egyházunk egy képviselőjét.

– Felkéri Fazekas László püspököt és Fekete Vince főgondnokot, hogy döntsenek a 2011. évi (június 1–5.) drezdai evangélikus Kirchentagon való részvételünkről.

A Zsinati Elnökség 10. üléséről

– A hanvai Diakóniai Központ részére 418,06 euró támogatást hagyott jóvá a központot 2009. június 1-ig működtető szervezet által nem rendezett költségek fedezésére.

– Mivel Szlovákia egyes régióiban más és más az influenza terjedése, a Zsinati Elnökség úgy látja, hogy egységesen nem lehet abban lépni, hogy az úrvacsorát eldobható poharakban szolgáltatás ki. Minden egyházközség a saját hatáskörében próbálja meg ezt a problémát megoldani. Az úrvacsora kiszolgáltatásának módjáról az egyházközség presbitériuma határoz.

– Megbízta egyházunk püspökét, Fazekas Lászlót, hogy amennyiben egyházunk részéről jelentkezik valaki a Szlovák Bibliatársulat elnöki tisztségére, belátása szerint adja meg neki az egyházi ajánlást.

– A Zsinati Elnökség egyházunk egyes szolgálati területeinek szervezésére osztályokat hoz létre, melyek élére teljes vagy félmunkakörben zsinati tanácsosokat alkalmaz. A zsinati tanácsosok munkáját tanácsadó testületek segíthetik. A hivatalok szerkezetével a Zsinati Elnökség a következő ülésén (2010. január 9-én) részletesen fog foglalkozni.

– Úgy határozott, hogy egyházunk stratégiai tervének (2009–2014) összeállítására külön elnökségi ülést hív össze Rimaszombatba, 2010. január 9-re, 10 órai kezdéssel.

– A Zsinati Elnökség a 2010. évi eseménynaptárról a Rimaszombatba 2010. január 9-re összehívott ülésén fog határozni.

– A Zsinati Elnökség felkéri az espereket, hogy az egyházlátogatásokat 2010. március 31-ig folytassák le.

– Fazekas László elmondja, hogy hasznos lenne minél előbb elkezdni a generális vizitációkat, már ez év novemberében szeretne volna megkezdeni. A vizitációt nemcsak a püspök, hanem a helyettesei is végezhetik, és a stratégiai terv részévé lehetne tenni. A Zsinati Elnökség a generális vizitációkról a 2010. január 9-re összehívott elnökségi ülésen fog határozni.

– Éles György magyarországi lelkipásztort honosító vizsga nélkül, missziói lelkipásztorként egy évre alkalmazza egyházunkban (a prágai gyülekezetben), háromhónapos próbaidővel.

– Nem engedélyezheti, hogy az ondahernádi egyházmegye a karácsony

másodnapi perselypénz egy részét a saját belátása szerint használja fel. A közoktatási alap terhére 200 euró egyszeri, vissza nem térítendő támogatást hagyott jóvá a kassai Ján Ámos Komenský Gimnáziumnak.

– A komáromi Lepramisszió civil szervezetként történő bejegyeztetésének kérését a Zsinati Tanács elé terjeszti.

– A Református Világszövetség és a Református Ökumenikus Tanács egyesülő nagygyűlésén (2010. június 18–28., Grand Rapids) egyházunkat Fazekas László püspök fogja képviselni.

– A Gustav-Adolf-Werk német segélyszervezet új főtákarának, Enno Haaksnak a beiktatási ünnepségén (Lipce, 2010. január 29.) egyházunkat Fazekas László püspök fogja képviselni.

– Az AGDE szervezésében a GAW segélyszervezettel együttműködő szervezetek 2010. október 16-a és 26-a között Brazíliában tartandó ülésén egyházunkat Fazekas László püspök fogja képviselni.

– Egyházunk nevében köszönetet mond B. Kovács Istvánnak, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Tudományos Gyűjteményei igazgatójának és mindenkinek, akik munkájában segítségére voltak, hogy összeállította egyházunk első állandó egyháztörténeti kiállítását, amelynek megnyitása 2009. október 31-én volt.

Önkéntes program

A Szlovákiai Egyházak Ökumenikus Tanácsa az ún. Önkéntes program keretében partnerszervezetei révén 18–30 év közötti önkéntes munkatársakat küldhet 10–12 hónapra európai országokba (Belgium, Csehország, Dánia, Észtország, Franciaország, Németország, Magyarország, Olaszország, Hollandia, Lengyelország, Nagy-Britannia, Svédország).

Az érdeklődők a honlapról szerezhetnek bővebb információkat. A jelentkezési lapot legkésőbb február végén kell elküldeni, a program pedig szeptemberben kezdődik. Érdeklődni és jelentkezni a következő címen lehet: **Ekumenická rada cirkví v SR, Palisády 48, 811 06 Bratislava**. További információkat az Önkéntes program titkára, **Nata Hovorková** nyújt: **02/5464 9483, 0903/195 884**, e-mail: **hovorkova@ekumena.sk**

Vác–Ipolyság Testvérgyülekezeti találkozó

A testvérgyülekezeti találkozó közösségformáló, emberi kapcsolatokat kezdeményező és erősítő alkalom. Az Ipolysági Református Egyházközség és a vác-felsővárosi református gyülekezet már több mint egy évtizede létesítette és azóta is rendszeresen élteti a kapcsolatát. (Ipolyság és Vác önkormányzatának is van testvérvárosi kapcsolata, így a két kapcsolat tulajdonképpen erősíti egymást.)

2009. október 18-án tizenhét ipolysági hívő látogatott el Vádra, ahol **Fónagy Miklós** lelkipásztor, **Kis Csongor** gondnok és a presbitérium tagjai fogadták az **Izsmán Jónás** ipolysági lelkész és **Oros Zoltán** gondnok vezetésével érkező vendégeket. A találkozók hagyományaihoz tartozik, hogy az istentiszteleten a vendéglelkész hirdeti az igét. Izsmán Jónás a *2Tim 1* versei alapján arról szólt, hogy Pál apostol – a mester – bátorságra biztatja fiatal tanítványát. Börtönében sínylődve nem a kétségbeesés lesz úrrá rajta, hanem a töretlen hite által gerjesztett akarat, amit kevésbé tapasztalt hitsorsosára is át akar örökíteni. Inti: ne tántorodjék meg, s ne tévesszék meg a hamis tanítások.

A vendégek váci családoknál ebédeltek, majd a gyülekezeti teremben beszélgettek, a lelkészek és a gondnokok pedig a közeljövő teendőit vitatták meg. A váciak ígéretet tettek, hogy advent első vasárnapjának perselypénzével az ipolysági gyülekezeti központjának építését támogatják.

Korpás Pál

Rimaszombat Állandó egyháztörténelmi kiállítás nyílt

A reformáció emléknapiján népes sereg gyűlt egybe Rimaszombatban, hogy egyházunknak a református tudományosság útján tett újabb nagy lépésének örvendezzen. Történt ugyanis, hogy a Rimaszombati Református Egyházközség tulajdonát képező egykori Samarjay-házban (amit magyarországi anyagi támogatással sikerült a várostól megvásárolni), egyházunk Tudományos Gyűjteményei most átadott székházában „Légy hű mindhalálig!” címmel megnyílt egy állandó kiállítás, amely egyházunk történetét mutatja be a kezdetektől a jelenkorig.

B. Kovács István igazgató az üdvözlő szavakon túl vázolta az intézmény közel évtizedes múltra visszatekintő történetét,

bemutatta az állandó kiállítás koncepcióját, és szólt a tervekről is (a tetőtér beépítéséről, vendégszobákról, egy konferenciaközpont kialakításáról), hiszen „egy élő intézményt szeretnénk”.

Erdélyi Géza nyugalmazott püspök áhítatát követően **Fazekas László**, egyházunk jelenlegi püspöke tartott ünnepi beszédet (*lapunk 7. oldalán közöljük – a szerk. megj.*), és nyitotta meg a székházat és a kiállítást egyaránt. Kiemelte, hogy a múltba tekintve tulajdonképpen a jövőt készítjük az utánunk jövőeknek.

Csomós József, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke köszöntőjében hangsúlyozta, hogy mindaz, ami a gyűjteményekben található, az nem a mienk, hanem mi magunk vagyunk azok.

Koncsol László helytörténész, egyházunk tiszteletbeli főgondnoka népünk nehez sorsát is érintő beszédében (*ugyancsak a 7. oldalon közöljük – a szerk. megj.*) rámutatott arra az egyetemes tapasztalatra, hogy a nemzetek „Istent és egyházát hívják segítségül” a feltámadásukhoz.

Barka Örömnépe egy kis faluban

„A te kegyelmedről elmélkedünk, oh Isten, a te templomodnak belsejében” (*Zsolt 48,10*).

Esőcseppek tánca kísérte 2009. október 18-án a bércekkel ölelt Csermosnya völgyében élő barkai gyülekezet kettős ünnepét. E végvári vitézségéről és hűségéről ismert maroknyi nép, az erejét olykor próbára tevő, ám áldozatos szolgálatot végző, munkáján az Úr áldását érző gyülekezet szemet, szívet gyönyörködtet, Isten dicsőségét hirdető templomának felújítás utáni újraszentelésére s megválasztott lelkipásztorának beiktatására gyűlt egybe. Hazaiak, innen elszármazottak, a környező gyülekezetekből érkezők, barátok, családtagok örömnépe volt ez a nap.

A templom újraszentelését egyházunk püspöke, **Fazekas László** igei szolgálata határozta meg. Igehirdetésének textusa a *Hós 11,1–4* volt. Egyházunk első pásztorja az alapige fejtegetése kapcsán többek között elmondta: Isten szavára el kell indulni, engedelmeskedni kell neki, így fogad el a fiaivá bennünket. A megválasztott lelkipásztor, **Drenkó Zoltán** beiktatását **Orémus Zoltán**, az Abaúj-tornai Református Egyházmegye esperese véggezte a *Jn 21,15–19* igei üzenete kíséretében. A beiktatott lelkipásztor székfoglaló – személyes, bizonyásgtétel jellegű – igehirdetése a *Gal 5,22* vezérige mentén haladt.

Az esőcseppek tánca megszűnt, ám nem szűnt meg a Szentháromság egy, igaz, örök Isten dicsérete a múltért, jelenért s jövőért.

–dz–

B. Kovács István gyűjteményi igazgató

Lapunk fejlődésének útja. (A szerző fotói)

A kiállítás megnyitója (melyet több énekszámmal színesített a hanvai gyülekezet női kórusa) hálaadó istentisztelettel ért véget. Igét hirdetett **Bölcskei Gusztáv**, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke.

–akb–

A Bátorkeszi Református Egyházközség október végén immár hagyományosnak mondható rendezvénysorozattal emlékezett meg a reformációról és hitünk hőseiről. A IV. Bátorkeszi István Napok nyitó istentiszteletén az igehirdetés szolgálatát Fazekas László püspök végezte, s a rendezvénynek egy egyházmegyei presbitéri konferencia is a része volt. Az alábbiakban a rendezvénysorozat két különböző alkalmáról szóló írást adunk közre. (A szerkesztőség)

Kálvin János születése 500. évfordulója alkalmából 2009. október 25-én emlék-

táblát és domborművet lepleztek le Bátorkeszin. Az alkotás a református templom oldalán lett elhelyezve, készítette a presbitérium és a bátorkeszi Alap Polgári Társulás. A mű alkotója a község szülöttje, **Gáspár Péter** M. S. mester-díjas pozsonyi szobrászművész, aki vörösesbarna gránitlapra szerelt, részleteiben körplasztikai igénytel mintázott bronz domborművet készített. A genfi katedrális szószékén dús drapériába öltöztetett, jellegzetes kalapos alakban ábrázolja a reformátort, aki feje fölé két kezében nyitott Bibliát emel – ezzel is kifejezve a kálvini gondolatokat: egyedül a kegyelem, egyedül a Szentírás, egyedül a Jézus Krisztusba vetett hit által tartatunk meg, és mind ezért egyedül Istené a dicsőség.

Ezt hivatott kifejezni ez a Felvidéken egyedülálló alkotás, melynek megvalósításához a budapesti Szülőföld Alap és a budapesti Oktatási és Kulturális Minisztérium nyújtott hathatós anyagi támogatást a Magyar Képző- és Iparművészeti Lektorátus szakmai felügyelete alatt. A leleplezés előtt ünnepi beszédet **Márkus Mihály**, a Dunántúli Református Egyházkerület tiszteletbeli püspöke, a Kálvin Emlékbizottság elnöke mondott. Az ünnepi gyülekezet figyelmét többek között arra is felhívta, hogy bizonyára maga Kálvin lenne az első, aki tiltakozna a személyét megmintázó domborművek ellen,

Bátorkeszi

IV. Bátorkeszi István Napok

mégis méltó, hogy ilyen módon is megemlékezzünk a reformátorról; de közben ne feledkezzünk meg tanításáról, és legfőképpen arról, akire ő is egész életében és szolgálatában mutatott.

A leleplezést követően a Bátorkeszi Református Egyházközség presbitériumának nevében **Czinke Zsolt** és **Czinke Tímea** lelkészek, valamint **Udvardy Tibor** és **Szenczi Andor** gondnokok koszorút helyeztek el. A Komáromi Református Egyházmegye képviselőjében **Dobai Sándor** esperes és **Gál Sándor** egyházmegyei gondnok, az Alap Polgári Társulás nevében **Dolník Tibor** elnök és **Kajtár Erika** elnökségi tag koszorúzott. Az ünnepi megemlékezést az egyházközség kórusának szolgálata és az apácaszakállasi Cédrus zenekar tette meghittebbé.

Czinke Zsolt

A IV. Bátorkeszi István Napok keretén belül 2009. október 26-án bábelőadás volt Bátorkeszin a Rét utcai óvodában. Nagy örömmel fogadtuk a hetényi református gyülekezet Tábita bábcsoportjának lelkes fiataljait és vezetőjüket, **Écsi Gyöngyi** református lelkész, népdalénekest, báb-

Mivel óvodásaink többsége már tavaly is részese lehetett két általuk előadott bib-

varta meg ugyan az előadást gyermekeink harsány kacaja, de ez csak annak a jele volt, hogy mennyire átéljük és élvezik a láttakat. Talán éppen annak köszönhetően, hogy a bábok, melyekkel a bábcsoport tagjai dolgoznak, nagyon élethűek és vonzzák a gyermeki lelket. Nekünk, pedagógusoknak is nagyon tetszetek egyszerűségükkel és barátságos külsejükkel. Feltűnt a sok ötletes megoldás a díszlet kapcsán is (például a kígyó eltűnésének megoldása, a különböző hangok utánzása furulya vagy más hangszer segítségével, a színpal megváltoztatása, gyors átalakítása). Jó volt tapasztalni, hogy a bábózó fiatalok szívből, őszintén játszottak. Az előadást követő tapsvihar kellő bizonyítéka volt sikerüknek. A következő napokban is foglalkoztatta még gyermekeinket a téma, hiszen a legtöbben le is rajzolták a történetet, mások a gyermekbibliákat is fellelőzték.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy jó volt óvodánkban együtt látni ennyi boldog gyermeket, hiszen az előadásokra eljöttek vendégeink is: a Kis utcai és a karvai óvodások, valamint a helyi Kovács József Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola alsó tagozatos tanulói is. A két előadás alkalmával több mint százötven gyermek hallotta és láthatta megelevenedni a bibliai történetet, amely reményeink szerint maradandó nyomot hagy bennük – csak úgy, mint azok a hittanórák, melyeket havi rendszerességgel tart óvodánkban **Czinke Tímea** lelkész.

Pedagógusként nincs nagyobb öröm számomra, mint ha együtt énekelhet, tapasztalhat a gyereksereg, éppen ezért köszö-

liai történetnek, ezért izgatottan és kíváncsian várták az idei előadást is, amelynek a címe *Édenkerti történet* volt. Az előadás alatt jó volt látni a boldog gyermekarcokat, a tágra nyílt szemeket. Sokszor za-

net **Czinke Zsolt** és **Tímea** lelkészeknek és a bátorkeszi református egyházközség presbitériumának, hogy lehetővé tették számunkra ezt a felejthetetlen élményt.

Holop Szilvia

A nagy hírű reformátor, Kálvin János születésének 500. évfordulójáról a zsigárdi egyházközség közösségében felemelő ünnepség keretében emlékeztünk meg. (Egy évszázaddal korábban, 1909-ben is fontosnak tartotta a gyülekezet, hogy fejet hajtson Kálvin emléke előtt.)

Presbitériumunk úgy határozott, hogy emlékmű állításával is tisztelegjünk tanítómesterünk eszméi előtt. Az emlékművet **Čeněk Žiaček** képzőművész készítette. A nyerskőbe vésett Kálvin-arc betontalapzatról tekint a templombéjárat bal oldaláról a szent házba menőkre.

Október 31-én ünnepi istentiszteletre hívtak a harangok. A közelről és távolabbról megjelenteket, az egyházi és társadalmi élet képviselőit, becses vendégeinket, élükön **Fazekas László** püspökkel, a helybeli lelkipásztor köszöntötte. Igehirdetéssel a püspök szolgált a *Jel 22,14–15* versei alapján, kiemelve az igazság szerepét s a reformátorok bizonyágtételét Isten igazsága mellett. Közöttünk végzett szolgálatát színvonalasabbá tette a most vásárolt villanyorgonánk megáldása. Ezt követően gyermekek és felnőttek dicsőítették az Istent alkalmi

Zsigárd

Emlékműavatás Kálvin tiszteletére

műsorukkal. Az egyházi gyermekkórus **Žiaček Adrianna** kántor vezetésével, az iskolai gyermekkórus **Császár Magdolna** igazgatóhelyettes felkészítésével énekelt. Verset mondott **Žiaček Noémi**. A községi asszonykórus kántorunk vezetésével lépett fel. Az *Arcok* énekegyüttes színes

műsorát **Kiss László**, a római katolikus gyülekezet kántora kísérte villanyorgonán.

A Himnusz elénekzése után az emlékmű köré gyülekeztünk, ahol a gyülekezet lelkésze, jelen sorok írója, ünnepi beszédében összefoglalta Kálvin János életútjának utolsó, megpróbáltatásokkal teli állomásait. Az emlékmű leleplezését **Baranyay Alajos** és **Szabó Gyula** gondnokok végezték. A műalkotás előtt áldásmondással Fazekas László püspök szolgált. Végül **Takács Gabriella** szavalatát hallgattuk meg. Az emlékmű talapzatához koszorút helyeztek a gyülekezet, az önkormányzat és társadalmi életünk képviselői.

Az ünnepség a helyi kultúrházban folytatódott az ebédre megterített asztaloknál, ahol a vendégeket köszöntötte Baranyay Alajos polgármester, aki gyülekezetünk nevében emléklapot adott át presbitereinknek, az egyházmegyét képviselőknél, megyei előjáróknak és polgármestertársainak. Ezúton is köszönjük egyháztagjaink szolgálatát, az önkormányzat támogatását, hogy segítségükkel szép és emlékeztető ünnepségekben volt részünk. Dicsőség az élő Istennek! Laus viventi Deo!

Iván István

Gömörmihályfalva

Haranglábszentelés és emlékezés

A mindenható Isten kegyelméből haranglábszentelésre került sor a Vály-völgyön, mégpedig 2009. november 8-án Gömörmihályfalván. A szépen felújított harangláb a helybeliek elbeszélése szerint a valamikori templom helyén áll a temetőben. (Ugyanis a templom állaga a múlt század harmincas éveire nagyon leromlott, sorsa pedig a háború után megpecsételődött: 1955-ben szétbontották.)

E szép alkalom, melyen egy szép temetői kapuért is hálát adtunk, istentisztelettel

Említést tett a haranglábban lakó két harangról is, melyeken az alábbi feliratok olvashatók: „1912-ben a gömöri ref. énekkar és a hívek közadakozásából. Öntötte Egry Ferenc Kisgejőcön 1912-ben”, „Közadakozásból a gömörmihályfalusiak 1929-ben adakozták. Öntötte Manoušek és társa Brünnben.” Énekelt a vály-völgyi énekkar és a hittanos gyerekek, majd az egybegyűlt, hálaadó és kegyelettel emlékező gyülekezet elindult a domboldalban fekvő temetőbe a szépen felékesített ha-

vette kezdetét, melyen Isten ígését **Molnár Miklós** hirdette. **Molnárné Miklós Malvína** kálisai lelkipásztor a múltból és jelenről szólt: Gömörmihályfalva volt református templomáról és hagyatékáról (nem maradt más belőle, csupán a Felsővályban megtalálható úrasztala, néhány úrasztali terítő és egy kehely, amit a mai napig használnál a gyülekezet úrvacsora alkalmával).

ranglábhoz. Ott **Nagy Ákos Róbert** esperes szólt a gyülekezethez, majd megáldotta a megújult haranglábát. Az énekkarunk dicsőítet énekelt, **Bodon Mónika** pedig egy verset mondott el.

A temetőben megemlékeztünk Bodon Ábrahámról is. Szépen felújított sírja felett

munkásságát, szorgalmát, hatalmas tudását, példaértékű emlékét **B. Kovács István** gömörológus idézte fel. Öntöttvas sír-emlékén Sós Miklós református papköltő (Tompai Mihály hanvai utódja) sorai olvashatók. Emlékezésünket **Óváry Rózsa** zárta, Tompa Mihály *Halottak emlékezte* című költeményével.

A hála és az emlékezés fényében telt el a szép napunk. Hálát adtunk a felújított haranglábért, s kértük, hogy mindig szeretettel és hálával tudjunk a kis haranglábra tekinteni, amely szépségével méltóképpen képviseli az egykori református templomot.

Molnárné Miklós Malvína

Dunaszerdahely JÚLIA

Rangos „színházi” esemény színhelye volt november 6-án a dunaszerdahelyi református templom: **Dér Denisa** a *Júlia* című monodramát adta elő. A darabban **Visky András** kolozsvári író, a lelkes családból származó szerző tulajdonképpen édesanyja szenvedésén keresztül láttatja azt a valóban megtörtént kegyetlenséget, amit számára és hét gyereke számára a Duna-deltába való kitelepítés jelent, miközben elhurcolt férjéről (édesapjukról) évekig semmi hírt sem hall a család.

A szinnai származású (tehát szlovák anyanyelvű, de már több mint két évtizede Magyarországon élő művésznő) rendkívüli természetességgel szólaltatja meg a szakrális térbe tematikailag kiválasztott gondolatokat (hisz Júlia lázalmában hol önmagával, hol meg az Úrral folytat diskurzust). Hangján túli eszközei: egy asztal és szék, szeme és keze, mozdulatai, mimikája, mosolya...

–kis–

(Befejezés az 1. oldalról)

res), **Nagyné Komáromy Zsuzsanna** (Nagygyéres), **Rákos Loránt** (Naprágy), **Szarvas Erzsébet** (Búcs), **Szopó Ferenc** (Bodrogszentese), **Szuhay György** (Körtvélyes), **Tirpák István** (Komáromszentpéter), **Tok Tünde** (Deáki), **Tóth Andrea** (Megyerics) és **Zsámbok Piroska** (Kövecses) – kézzelírt áldásban részesült a püspök, a püspökhelyettesek és az eszperesek által. Végül **Fekete Vince** főgondnok kibocsátó beszédében arra intette őket, hogy az Igét tisztán hirdelve tanítsák népünket.

A zsinati ülés a hanvai Diakóniai Központban folytatódott, ahol a napirend elfogadása után (lekerült róla a társegyházakról szóló törvény tervezete, mivel a zsinati atyák az egyházközségek jogállását külön törvényben kívánják szabályozni, és előkészítésével megbízták a jogi bizottságot) a Közalapról szóló törvény került a középpontba. A tervezetet végül első és második olvasatban is jóváhagyta (név szerinti szavazáson) a Zsinat, így január 1-jén hatályba léphetett (szövege jelen számunk mellékletét képezi – a szerk. megj.). Általános indoklása szerint a törvény egységesíti az egyházközségek kü-

Berekfürdő Sajtós találkozó

2009. november 10-én és 11-én a Magyarországi Református Egyház Kommunikációs Szolgálatára Berekfürdőn rendezte meg a Kárpát-medencei református sajtósok újabb egyeztető szakmai tanácskozását.

Az írott és elektronikus egyházi médiumok képviselői megegyeztek abban, hogy csak hosszabb távon, fokozatosan látnak kivitelezhetőnek egy közös Kárpát-medencei lap létrehozását és fenntartását. A résztvevők hangsúlyozták azt is, hogy az újabb lapnak (adott esetben a Reformátusok Lapjának átalakítása tűnne a legkézenfekvőbbnek) nem szabad az eddigi református lapkinálat szegényedéséhez vezetnie, s különösen ügyelni kell arra, hogy az egységesítési törekvések nyomán nehegy elvessen a regionális arcél.

Az újságírók és szerkesztők megállapítása szerint az együttműködés alapja egy hír- és tudósítói hálózat kiépítése lehetne, mégpedig egy közös internetes felület létrehozásával, melyből a református sajtóorgániumok az igényeiknek megfelelően meríthetnének.

–akb–

Tornagörgő Hasznos együttlét

2009. november 15-én az abaújtornai egyházmegye által a tornagörgői református templomban megszervezett konferenciának egyetlen programpontja volt: az egyházunk jövőbeni támogatása.

A jelenlévő lelkészek, gondnokok és presbiterek figyelmesen hallgatták végig az előadókat: **Géresi Róbert** püspökhelyettest, **Molnár Árpád** rozsnyói és **Kása Gergely** felsőlánci lelkipásztort. Figyelemre méltó volt egy környékünkön született, jelenleg Hollandiában élő református testvérünk, **Urbán Ákos** előadása, aki rámutatott az ottani egyházak finanszírozásának lényegére: az az egy háztalagok támogatásán alapszik, nem pedig az államén.

A hozzászólók között volt **Gábor Lajos** szepti lelkipásztor, aki figyelmeztetett a posztkommunista országokban és a nyugati országokban élő reformátusok szellemi és anyagi körülményeinek összeegyeztethetlenségére. Bár a nyugatiak lehetnek példaképek, de tény, hogy nem egy startvonalról indulunk.

A tanácskozás során a Kálvin-év kapcsán elhangzott jelen sorok írójának, vigtelkei gondnoknak egy saját alkalmi verse is.

Bokros Gyula

Rimaszombat–Hanva Lelkészszenvelés is volt a Zsinaton

lőnböző című befizetéseit, erősíti a gyülekezetek teherbíró-képességét „arra a minden valószínűséggel bekövetkező esetre, ha az állam általi finanszírozás

Folyik a törvényalkotói munka. (A szerző felvétele)

rendszere alapvetően megváltozik, magával hozva az állami dotáció jelentős csökkenését”. A törvény előkészítői előtt első sorban a Csehtestvér Egyház példája lebegett, viszont a törvény – ellentétben a csehtestvérekével – a szolidaritásra épül: a nagyobb lélekszámmal és bevétellel rendelkező egyházközségek a lelkesi ál-

lás fenntartásában segítenek a kisebb egyházközségeknek.

A Zsinat a 2010-es évet a misszió évének nyilvánította, és kéri a gyülekezeteket és az egyházmegyéket, hogy éves munkatervüket ennek szellemében dolgozzák ki. Előzménye, hogy megtárgyalta *A misszió lehetőségei a Szlovákiai Református Keresztény Egyházban* című jövőképet, amit a Zsinat mellett működő missziói bizottság, illetve az egyházmegyei missziói előadók dolgoztak ki.

Molnár Árpád rozsnyói lelkipásztor, a missziói bizottság tagja felszólalásában a missziót felvállalók összefogását nevezte meg célként. **Marek Kačkoš** missziói bizottsági tag rendkívül impulzív hozzászólásában rámutatott: a misszióban nem szenvedhetünk vereséget, legfeljebb tapasztalatot szerzünk, hogy másképpen kell próbálkoznunk. A betérjesztett anyag kapcsán a Zsinat megbízta a missziói bizottságot, hogy a tavaszi ülésre készítsen el egy öt évre szóló munkatervet.

A. Kis Béla

Igazgatótanácsi ülés. A Diakonia Reformata nonprofit szervezet október 26-án tartotta igazgatótanácsi ülését, amelyen Fazekas László püspök is jelen volt.

Közép-európai Egyházak Konferenciája. Fazekas László püspök a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának meghívására részt vett október 27-én azon a tanácskozáson, amely javaslatokat tett a Közép-európai Egyházak Konferenciája tartalmi és strukturális jellegének átalakítására. Az e célra alakult bizottságban a Magyarországi Református Egyházat Tarr Zoltán lelkipásztor, zsinati tanácsos képviseli.

Bécsi látogatás. November 8-án a bécsi magyar református gyülekezet meghívására a Zsinat elnökei és a komáromi gyülekezet néhány tagja istentiszteleten vett részt Bécsben, ahol Fazekas László püspök szolgált igehirdetéssel. Az istentiszteleten jelen volt Thomas Hennefeld, az Ausztriai Református Egyház szuperintendense és Johannes Wittich zsinati tanácsos is, akikkel egyházunk vezetői a magyar ajkú gyülekezet helyzetéről tárgyaltak. Az Ausztriai Református Egyház zsinata a közelmúltban engedélyezte,

VIZSGAIDŐPONTOK

Az idei I. lelkészképesítő vizsga **2010. június 21-én** (hétfőn) 9 órai kezdettel lesz, míg a II. lelkészképesítő vizsgára **2010. június 22-én és 23-án** (kedden és szerdán) kerül sor, ugyancsak 9 órai kezdettel. A helyszín mindkét esetben a komáromi Zsinati Elnökségi Iroda.

A vizsgákra az érintettek **2010. március 31-ig** a Zsinati Irodán jelentkezhetnek.

Gyűjtés

A nagysallói református gyülekezetben aktívan munkálkodó Goga család karácsonyát tönkretette egy tűz, ami december 23-án egy zárlatos karácsonyfaégő miatt keletkezett, és elpusztította a házuk belterét, minden berendezését. A helyszínrre érkező tűzoltóknak már csak a tetőszerkezetet sikerült megmenteniük, bár az is megsérült.

Egyházunk Diakóniai Központja ezért adománygyűjtést szervez. Kérjük, támogatásukkal járuljanak hozzá a családnak a tűzvész által keletkezett kára enyhítéséhez. Az adományt a következő számlaszámon fogadjuk: **9576161/5200**, az átutalásnál tüntessék fel a következő számot: **935 41**.

Isten tegye áldottá segítő szándékukat! „Az ajándékozó bővelkedik, és aki mást felüdít, maga is felüdül” (Péld 11,25).

Szabó Annamária

hogy a magyar ajkú gyülekezet hivatalos gyülekezetként működhet az egyház keretében, s a magyar reformátusok a gyülekezetbe ugyanolyan kötelezettségek mellett tagolódhatnak be, mint az osztrák reformátusok a saját gyülekezeteikbe.

Alapkövetétel, beiktatás. November 14-én a dióspatonyi gyülekezetben kettős ünnep volt: megtörtént az új parókia alapkövének letétele és Tompáné Cséplő Veronika megválasztott lelkipásztor beiktatása. Az igehirdetés szolgálatát Fazekas László püspök, a beiktatását Szabó András esperes végezte.

Magyarországi zsinati ülés. November 19-én Fekete Vince főgondnok és Fazekas László püspök részt vett a Magyarországi Református Egyház zsinatának Balatonszárszón megtartott ülésén.

Konvokációs előadás. A Selye János Egyetem Református Teológiai Karán 2009. november 18-án Erdélyi Géza nyugalmazott püspök *Az egyház kihívásai az ezredfordulón* címmel tartott konvokációs előadást.

Szoboravatás. Csiha Kálmánnak, az Erdélyi Református Egyházkerület két éve elhunyt nyugalmazott püspökének, a jeles „vándorprédikátornak” 2009. november 21-én szobrot állítottak szülőfalujában, Érsemjénben. Hunyadi László marosvásárhelyi szobrászművész alkotását háládozó istentisztelet után avatták fel a partiumi községben, amelynek másik híres szülötte Kazinczy Ferenc.

Előfizetőink figyelmébe

Amint már novemberben és decemberben is írtuk, lapunk éves előfizetési díja változatlanul **4,20 euró**. Kérjük, az előfizetési díjat **2010. január 25-ig** azzal a pénzesutalvánnyal térítsék meg, amit jelen számunkkal együtt küldtünk.

Ha a fizetést esetleg mégis banki átutalással ejtenék meg, kérjük, az átutalással párhuzamosan küldjenek egy (a befizetés tárgyát tartalmazó) levelet a **Zsinati Elnökség Gazdasági Osztályára (Jókai u. 34., 945 01 Komárno)**, mivel a számlán megjelenő azonosíthatatlan összegek fölösleges bonyodalmat okoznak.

Megértésüket és a Kálvinista Szemléhez való ragaszkodásukat köszönjük, békességes új esztendőt és sok jó, értékes, építő olvasnivalót kívánunk!

A szerkesztőség

Új kiadványok

A Zsinati Iroda tájékoztatja a lelkipásztorokat és az érdeklődőket, hogy a következő új kiadványok vásárolhatók, illetve rendelhetők meg az esperesi hivatalokban, illetve a Zsinati Elnökségen **(tel.: 035/7701 826)**:

Református falinaptár 2010-re. Ára 33 cent.

Reformováný nástenný kalendár 2010-re. Ára 33 cent.

Bibliolvasó kalauz a 2010. évre. Ára 2 euró.

A Pátria rádió protestáns műsorai:

Január 17-én 8.05-kor a Világosság című egyházi műsor református adásában Izrael fiainak egyiptomi elszaporodásáról szól a hallgatókhoz Nagy Gábor nagygyéresi lelkipásztor. Beszélgetés hangzik el Szabó Annamáriával, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Diakóniai Központjának igazgatójával.

Február 7-én 8.05-kor a Világosságban Sallai Tibor szőlőskői lelkipásztor Mózes születéséről és annak mai üzenetéről szól a hallgatókhoz. Bemutatjuk Rákos Lóránt zsinati tanácsost, akivel a munkájáról beszélgetünk.

Február 21-én 8.05-kor a Világosságban Mózes Egyiptomból való meneküléséről elmélkedik Szászák József kiskövesdi lelkipásztor.

A Világosság másnapi (hétfői) ismétlésének kezdési időpontja: 12.05.

Szerkesztő: Iski Ibolya

KÁLVINISTA SZEMLE

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház hivatalos lapja. Kiadja a Zsinati Elnökség (Jókai u. 34, 945 01 Komárno). Megjelenik havonta.

Főszerkesztő: Fazekas László

Szerkesztő: A. Kis Béla

Titkár és lapterjesztő: Kis Lucia
Előfizethető a szerkesztőség címén és a református lelkész hivatalokban.

Előfizetési díj: egy évre 4,20 euró.

A lapterjesztést a szerkesztőség végzi: **930 10 Dolný Štál (Alistál) 386.**

E-mail: akisbela@ba.telecom.sk

Telefon: **031/55 90 141** (egyben fax és üzenetrögzítő is)

A kéziratokat nem őrizzük meg, nem küldjük vissza, rövidítésük és szerkesztésük jogát fenntartjuk.

Nyomdai előkészítés: A. Kis Béla
Nyomja: Reproffset, Dunaszerdahely
ISSN: 1335-7298

Nyilvántartási szám: EV 3628/09